بۆ رێزگرتن لەیادی هاوڕێ دکتور جەعفەری شەفیعی

بیست و دوو ساڵ بەسەر ئەو ئێوارەدڵتەنگەی پاییزدا تێدەپەڕێ

فەرهاد شەعبانی

وەرگێرانی: شهروزی ناسری

لەو ئێوارەتاریك و هەورییەدا، کاتێك لەناو دەنگی گوێ زڕێنی مۆتۆڕی تراکتۆر و تەقەو ڕەقەی ترێلییەکەیدا لەگەڵ نەمر "حەبیت عەودە" گەیشتنەبەر چادری رەوابیت عومی ئۆردوگای "چنارە"*، بەپێچەوانەی هەموو ئێوارەکانی هاوین و پاییزی ساڵی 66، هاوریی گیان بە خت کردو "مام جافر"ی هەمیشەئامادەو چەك لەشان لەپۆستی نیگابانیدا نەبوو.

سڵاوی گەرم و رووی خوشی "مام جافر" ماندوویەتی و برسییەتی کاری بیناسازی ئۆردوگای "باساك"ی** لەبیر من و هاوکارم "حەبیب عەودە" دەبردەوە. بەڵام لەو ئێوارەیەدا ئەومان لەشوێنی هەمیشەیی خۆی نەبینی. باوەڕمان نەدەکرد. ئاخر ئەو هە مو روژیک لەم سەعاتەدا دەهاتەسەر رێگامان و یان بەروویەکی خۆشەوەدەستی بەرز دەکردەوەو تا ناو ئۆردوگا بەڕێی دەکردین، یان زەرفەکانی غەزای دەستدەدایەو سواری تراکتۆرەکەدەبوو و تا دەگەیشتینەبەردەم ئاشپەزخانەی ئۆردوگا لەو هاڕەهاڕەدا دەنگ و باسی ئۆردوگای بۆ دگێڕاینەوەو لەپێشکەوتنی کارەکانی دەپرسی.

وتمان رەنگ بێ شامی ئۆردوگایان درەنگ بڵاو کردبێتەوەو ئەویش وای پێ باش بووبێ کەبۆ خۆی بۆ هێنانی شامی پێشمەرگەکانی رەوابێت عومی بچێتەناو ئۆردوگا.

لەو قسانەدا بووین کەگەیشتینەناو ئاوایی "چنارە" کەئاشپەزخانەیەکی بلووك چن لەناوەڕاستی ماڵەسواغ دراوەنیوە وێرانەکانی ئاوایی دا، دیمەنی ماڵێکی پێك هێنابوو.

بێجگەلەنیگابانەکەی سەنگەری مەقەڕی گوردانی "شاهۆ"، هیچ جموجۆلێکی دیکەلەدەوروبەری ئۆردوگا نە دەبیندرا.

ئاوایی "چنارە"م تەنیا کاتێك وا چۆڵ و هۆڵ بینی بوو کەوێڕای هاوڕێیان "محەمەدی نەبەوی و خالدی رەحمەتی" بۆ تەحویل وەرگرتنی و کردنی بەشوێنی حەسانەوەو پایگای پێشمەرگەی گوردانەکانی "شوان، شاهۆ، کاك فواد، ئارێز و نەکەرۆز" (ئۆردوگای جنوب) بۆ یەکەمجار سەفەرمان بۆی کرد بوو.

لەو هەمووەجەماعەتەی ئۆردوگا، کەلەو کاتانەی ئێوارەدا، بەردەم ئاشپەزخانەو ئەمباریان قەرەباڵغ دەکرد، تەنیا "ماشەڵلا" لەبەر ئاشپەزخانەبەرچاو دەکەوت کەئەویش دەست بەئەژنۆ دانیشتبوو و سەری بەردابۆوەو چاوی لەزەوی بڕیبوو.

وڵات زۆر نائاسایی بوو.

_ کاك حەبیب بڵێی چی روویدابێ؟

_ نازانم.

دەنگی تراکتۆرەکەسەرنجی "ماشەڵلا"ی بۆلای خۆی رانەکێشا و ئەو هەروا بێ هەست و بێ چرپەچاوی لەزەوییەکەی ژێر پێی بڕیبوو.

هیچ شکێکمان نەما کەشتێك روویداوەو ئێمە لێی ئاگادار نین. بەڵام چی؟ نازانین.

لەرۆیشتن بەرەو مەقەڕی کومیتەی ناوچەی سنەیان مەقەڕی پێرسونێلی ئۆردوگا، بەبێ ئێرادەدووهەمیمان هەڵبژارد. من لەبەرەوەو مام "حەبیت" بەدوامەوە.

لەبەر هەیوانەچکۆلەکەی مەقەڕی پێشمەرگەکانی ئۆردوگا، کەوشێکی زۆر کەوتبوونەسەر یەك. نیشانەی ئەوەبوو کەجەماعەتێکی زۆر لەناو مەقەڕەکەدا بوو، بەڵام دەتکوت هەناسەیان لەخۆیان بڕیبوو، هیچ هەستێك نەدەهات.

پەردەپەتۆ رەشەسەربازییەکەم لادا و بە ئارامی چوومەناو مەقەڕ. تەواوی پێرسۆنێلی مە قە ری ئۆردوگا، "تاهیر قەوامی، رزگار عەلی پەنا، سیامەکی شامی، ناسر، ئەحمد شۆڕش، مام جافر، حەمەکاڵ، کاهەڵمەت، زارا، نەعیم، سەی

تۆفیق" و..... لەدەوری یەکتر دانیشتبوون و ئەژنۆیان لەباوەش گرتبوو و سەریان بەردابۆوەو ماتەم دایگرتبوون و چوو بوون لەخۆیانەوە. بێدەنگییەکی خەماوی ژوورەکەی داگرتبوو. دیسان بەپێچەوانەی جاران، دەتکوت کەس هەستی بە هاتنەژوورەوەی ئێمەنەکرد، لەحاڵێکدا کەشەوانی پێشتر هاتنی ئێمەدەبووەمایەی خۆشی و شادی، بەڵام ئەمجارەوا نەبوو.

بەئارامی لەپەنا "مام جافر" کەپەنجەکانی لەسەر دەستگیرەی کلاشینکۆفەی هە ل پیکابوو دانیشتم و بەئەسپایی لێم پرسی:

_ "مام جافر" چ خەبەرە؟ چی روویداوە؟ بۆ وا ماتەم دایگرتوون؟

_ دکتور جەعفەر

_ دکتور "جەعفەر" چی مام جافر؟ قسەبکە

_ دکتور جەعفەر شەهید بووە، عەزیزەکەم

هەر ئەوەندەم لەبیرەکەمنیش نووقمی ئەم ئۆقیانووسەبێدەنگییەبووم و کەوتمەدنیای خەیاڵات و بیرەوەرییەکانمەوە. منیش هەروەك زۆربەی پێشمەرگەکانی کۆمەڵەبیرەوەری خۆش و لەبیر نەچۆوەم لەگەڵ "دکتور جەعفەر" هەبوو. گەڕامەوەسەر ئەو یادانەو کتێبێکم لەسینگم دا کردەوەو خوێندنەوەی چەند لاپەڕەیەکم بۆ خوم دەست پێکرد.

حیزبی کۆمۆنیستی تازەبنیات نراوی ئێران و کۆمەڵە، بزووتنەوەی کۆمۆنیستی ئێران و بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی خەڵکی کوردستان رێبەرێکی بەتوانا، کادرێکی کۆمونیست و شیاو، ئاژیتاتۆرێکی لێهاتوو، سوخەنڕانێکی بەدەستەڵات و پڕهەست، برەو دەرێکی گەورەو ئۆمانیستێکی بێ وێنەی لەدەست دابوو.

پێشمەرگەکانی کۆمەڵەرێبەر و هاوڕێیەکی سەمیمی، ئینسان دۆست، خاکی و خۆمانە، رازدار و چارەسەرکەری کێشەکان و بەبێ هیچ زێدەبێژییەك رووخۆشیان لەدەست دابوو.

کەمتر کەسێك لەپێشمەرگەکان و بەتایبەت بنەماڵەی پێشمەرگەکان و زەحمەتکێشانی ناوچەجیاجیاکانی کوردستانم دی بوو کەسەردانی کۆمەڵەی کردبێت و تەنانەت چەند ساتێکی کورتی لەلای "دکتور جەعفەر" تێپەڕ کردبێت، بەڵام جەزبی رەفتار و شیفتەی کەلام و نیگاو و بزەی سەمیمانەی "دکتور جەعفەر" نەبوبێت و بیرەوەرییەکی خۆشی لەگەڵ خۆی بەیادگار نەبردبێتەوە.

بیرەوەرییەکانی من لە "دکتور جەعفەر" تەواوی ئەو سفەتەئینسانی و تایبەتمەندییەشۆڕشگێرانەیەلەخۆ دەگرێت کەلەبارەیدا وتراوەو دەوترێت. من شانسی ئەوەم بووەکە لەژمارەیەك لەمەقەرەکانی ناوەندی کۆمەڵەو هێندێك مەئمورییەتی کورت و درێژماوەلەگەڵ "دکتور جەعفەر"بم.

نایەتەوەیادم بێدەنگی ئەو ئێوارەخەمناکەچەندەی کێشا و چۆن تێپەڕ بوو، بەڵام لەبیرمەکەتەواوی ئەو بیرەوەرییانەی لە "دکتور جەعفەر" هەمبوو، لەو ساتانەدا وەك فیملێك بەبەر چاومدا تێپەڕ دەبوون.

بیرەوەری ئەو رۆژانەی کەشایەتی هەوڵی ماندوویی نەناسانەی "دکتور جەعفەر" لەساڵی ۱۳٦۰ دا لەدیوێکی چکۆلەی ماڵێکی سواغ کراوی ئاوایی "قەرەلی" لەناوچەی سەقز _ بۆکان بووم؛ ئەوکاتەی بەپێی زەرورەت، بەتەواوەتی لەگەڵ کاری پزیشکی ماڵئاوایی نەکرد بوو، لەبەینی کاغەز و بەڵگەتەشکیلاتییەکانی‌دا گووشی معاینەو هێندێك کەل و پەلی پزیشکی دیکەبەرچاو دەکە وتن و جار جار پێشمەرگەنەخۆشەئۆرژانسییەکانیشی معاینەدەکرد و لەهەمان کاتیشدا مەئمورییەتەکان و ئەرکەتەشکیلاتییەکانیشی بەرێك و پێکی و ماندوویی نەناسانەئەنجام دەدا. ئەو لەنێوان وەتاغی کار و ژیانی و وەتاغی بێسیمی ناسراوبە"بێسیمی شێرەخۆرشیدی" ئە و کاتی کومە لە (مخابرات) لەهاتوو چۆ دابوو و لەگەڵ بەرپرسانی ناوچەکان قسەی دەکرد و وڵامی پەیامەکانی دەداوە.

بیرەوەری ئەو رۆژانەی کەلەئاوایی "حاجی کەند"ی ناوچەی بۆکان بوو و من وەك پێشمەرگەی واحدی پاراستنی دامەزراوەکانی ناوەندی ئەو سەردەمی کۆمەڵەشایەتی ئەوەبووم کەپێیەکی لە"سەدراباد" بۆ کاری ئینتشارات، پێیەکی

له"عیلم ئاباد" بۆ کاروباری ناوەندی پزیشکی کومه له، ماوەیەك له"ئاشی گوڵان" و چەند سەعاتێکیشی له"مەقەڕی باغی مەلا" بەسەر دەبرد و بەنیگایەکی بیرمەند و دوور ئەندیش لەباسەسیاسیەکان و بڕیارەئیجراییەکاندا دەوری دەبینی و تەواوی ئەرك و مەئموورییەتەکانی لەئەو پەڕی سەداقەت و سەمیمییەت و بەروویەکی کراوەو لێویکی به بزەوەلەگەڵ ئەو پێشمەرگانەی لەمەئموورییەتەکاندا هاورێیەتییان دەکرد، بەئەنجام دەگەیاند؛ و هیچکات پێکەنین لەسەر رووخساری دۆستانەی دوور نەدەکەوتەوە.

بیرەوەری ئەو رۆژانەی کەلەهاوینی سالی ١٣٦٠ و پاش کۆنگرەی ٢ی کۆمەڵە، ئیمە ژمارەیەك لەپێشمەرگەو کادرەکانی ئەو سەردەمی کۆمەڵەکەلەناوماندا گیانبەختگردووانێکی وەك هاوڕێیان "خوسرەوی رەشیدیان، عارفی مەولانایی، شاهروخی نازری، فەرەهمەندی سادق وەزیری، وموجتەبا ئەسەد زاردە" و ..... بەر چاو دەکەوتن.

له گه ل یەکەم هەیئەتی رەسمی کۆمەڵەکە "دکتور جەعفەر" یەکێك لەئەندامانی بوو، چوینە"ناوەزەنگ" بۆ دیدار لەگەڵ یەکیەتی نیشتمانی کوردستان و ملاقاتی حیزبەکانی دیکەی جێگیر لەوێ.

سەفەرێك کە"دکتور جەعفەر" تێدا وەك ئاژیتاتۆرێکی بەتوانا و برەو دەرێکی مەنتقی، بەکۆڵەبارێك لەئیستدلال، بەلەسەرەخۆیی و هێدی و هێمنێکی بێ وێنەبە لام پر هه ست وەك ئەستێرەیەکی درەوشاوەلەدیفاع لەمارکسیسمی ئینقلابی و دەسکەوتەنەزەرییەکانی کۆمەڵەلەکۆنگرەی دووهەم، لەکۆبوونەوەو دیدارەکاندا درەوشایەوەو سەربەرزی و ئیفتخارێکی لەیادنەکراوی نەسیبی کۆمەڵەو رێبەرایەتییەکەی کرد.

لەدانیشتن لەگەڵ رێبەرانی یەکیەتی نیشتیمانی کوردستان، لەگەڵ ئەندامان و کادرەکانی کۆمەڵەی رەنجدەران و هاوسەنگەرانی ئەو بەری سنووری، لەباس و منازەرەو لەگەڵ رێبەرایەتی "ئاڵای رزگاری کوردستانی تورکیه" سیمای شۆڕشگێر و ئاڵوگۆڕ بەسەردا هاتووی کۆمەڵەی نمایش دا.

لەم سەفەرەدا بوو کەبۆ یەکەمجار لەگەڵ ناوی "دکتور عە زیز" (نازناوی دکتور جەعفەر) لەدەورەیەکدا کەلەریزی پێشمەرگەکانی یەکیەتی نیشتمانی کوردستان دا فەعالییەتی دەکرد، ئاشنا بووم. دکتور عەزیزێك کە بەحەق عەزیز و جێگای رێزی کادر و پێشمەرگەکانی یەکیەتی نیشتمانی کوردستان و کۆمەڵەی رەنجدەران بوو.

لەبیرمەکەکۆتایی ئەو سەفەرەهاوکات بوو لەگەڵ گیانبەختگردنی هونەرمەندی شۆڕشگێر و پێشمەرگەی خەباتکاری کۆمەڵەهاوڕێ "جەماڵی موفتی".

رێورەسمی ئەسپەردەکردن و یادەوەری ئەو رەفیقەشۆڕشگێر و هونەرمەندەخوشە ویستە لەشاری بۆکان بەرێوەچوو و کومیتەی ناوەندی مەئموورییەتی سوخەنڕانی لەو رێوڕەسمەیدا بە"دکتور جەعفەر" ئەسپارد. لەم سوخەنڕانیەبەگوڕ و تینەدا، "دکتور جەعفەر" توانی سیمای ئەم هونەرمەندەشۆڕشگێرەوێنا بکات و داخ و پەژارەی خۆی و سەرجەم ریزەکانی کۆمەڵەی لەبابەت گیانبەخت کردنی هاوڕێ "جەماڵ" و هاوڕێیانی دیکەی گیانبەختکردوو و خۆشەویست بەدەستەواژەو رستەی جوان رازاوەو پڕاوپڕ لەهەستی ئینسانی دەربرێت و ئەم جەماوەرەعەزیمەلەم غەمەگەورەیەدا شەریك و بەشدار بکات.

یاد و بیرەوەرییەکانی ئەو رۆژ و شەوانەی کە"دکتور جەعفەر" ماندوویی نەناسانەبۆ گەیاندنی هەواڵ و وتارێك بۆ رادیۆی دەنگی شۆڕش، (رادیو کومە لە) رادیۆیەك کەخوی بو دامەزراندنی زەحمتێکی زۆری کێشابوو، لەنێوان ئۆردوگاکانی ژمارە١ و ٢ی ناوە ندی کۆمەڵەلەناوچەی "مالومە"ی کوردستانی عێراق لەهات و چۆیەکی بەردەوام دا بوو. لەبیرمەوەك بەرپرسی نووسینی لیستی نیگابانی ئۆردوگای ژمارە٢ی مالومە، ئەوزاعی شەوم لەهەر نیگابانێك پرسیبا، دەیکوت: "دکتور جەعفەر" تا دەمەوبەیانی لەحاڵی نووسین دابووەو نەخەوتبووە. نوسینی ئەو وتارانەی کەئەگەر لەرادیۆ بڵاو کرابایەوە، بیسەری هەبوو و ئەگەر لەپێشڕەو و کۆمۆنیست دا چاپ کاربان، بەڕاستی خوێنەریان هەبوو.

"دكتور جەعفەر" خاكی و خۆمانەبوو. چادری شوێنی كار و ژیانی دكتور "جەعفەر" و "مەلەكە" لەرووی هەمووان ئاوەڵا بوو. زۆر جار لەشاگردەكانی مەدەرسەی حیزبی ئۆكتۆبر كەلەئۆردوگای ناوەندی كۆمەڵەبوون، بیستوومەكەدەیانگۆت: یەكێك لەو چادرانەی كەوەك ماڵی خۆیان وابووەو ئێوارانەبۆ چا خواردنەوەلێی وەژوور ئه كەوتوون چادری "دكتور جەعفەر"ی میوان خۆشەویست و دەم بەپێكەنین بووە. دەڕۆیشتن و بەگەرمی وەردەگیران، سەر لەنوێ دەچوونەوەو دیسانیش بەگەرمی وەردەگیرانەوە.

***

كاتێك وەخۆ هاتمەوەشامی پێشمەرگەكانی مەقەری ئۆردوگا لەگۆشەیەكی مەقەرەكە، بەبێ ئەوەی كەسێك دەستی بۆ بردبێ، هەروا لەزەرفەكاندا مابوونەوەو پێشمەرگەكان تاك تاك و هەر یەكەی بەبیانوویەك و بەبێ ئەوەی شتێك بڵێن، مەقەڕیان جێ هێشتبوو.

بیست و دوو ساڵ لەم ئێوارەتاریك و هەورییەتێدەپەڕێ. ئێوارەیەكی پاییزی كەگەڵای خەزان بەئارامی دە كەوتنەسەرخاك. ئەو ئێوارەیەی كەلەنێوان ئەستێرەكانی ئاسماندا، ئەستێرەیەكی درەوشاوەلەئاسمانی هیوا و ئاواتەكانی كرێكاران كوژرایەوە. ئەو ئێوارەیەی كەدڵی ئەوینداری "دكتور جەعفەر"، ئەو شۆڕشگێرەكۆمۆنیستە، ئەو هاوڕێ و ڕێبەرەی كرێكاران و زەحمتكیشان، ئەو دۆستی سەمیمی و هاوڕازی پێشمەرگەكانی كۆمەڵەلەلێدان كەوت.

بەڵام هاورێیان دەبیستن كەزایەڵەی بژی سوسیالیزم ئێستاش ئارامكەرەوەی دڵەكان و بڵاوێنی گوێچكەكان و هیوا بەخشی دوا رۆژی رووناك بۆ دڵی كرێكاران و زەحمەتكێشانی ئێران و كوردستانەو "دكتور جەعفەر" یەكێك لەداكۆكیكارانی شێلگیری سوسیالیزم هەرگیز لەبیر ناچێتەوە.

هەوڵی نەیاران بێهوودەیە، ئەو بەئێمەو ئێمەبەسوننەتەكانی ئەو و ئەو حیزبەی (حیزبی كومونیستی ئیران)كەبناغە دانەری بوو وەفادارین و تەنیا لەم رێگایەوەدەكرێ بە"دكتور جەعفەر" و ئاڕمان و ئاواتەكانی وەفادار بمێنینەوە.

بەرز و بەرێزبێت یادی "دکتور جەعفەری خوشه ویست.

* چناره : شوینی حه سانه وه ی پیشمه رگه کانی کومه له له جنوبی کوردستان

**باساک : شوینی حه سانه وه ی پیشمه رگه کانی ناوچه ی سه قز